

การจัดการทรัพยากรทางศิลปะ กรณีมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์ในตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
Artistic Resource management: A case study of participation in Sam Chuk Market,
Suphan Buri Province

วันชัย แก้วไทรสุน

อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Wanchai Kaewsaisoon

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkok Thonburi University, Thailand

Email: vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 12 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 3 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 18 เมษายน 2568

Received: March 12, 2025; Revised: April 3, 2025; Accepted: April 18, 2025

บทคัดย่อ

พื้นที่ทางวัฒนธรรมของประเทศไทยยังมีทรัพยากรทางศิลปะอยู่เป็นจำนวนมาก หากยังขาดการจัดการที่จะนำมาให้เกิดประโยชน์ในชุมชน ดังตัวอย่างที่ตลาดสามชุกมีแหล่งทรัพยากรทางศิลปะ และได้มีการจัดการจนได้รับรางวัลระดับโลกที่ผ่านมา จึงเป็นพื้นที่ตัวอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ นำไปใช้ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ประวัติความเป็นมา ประเมินคุณค่าทรัพยากรทางศิลปะที่นำมาใช้ประโยชน์ในตลาดสามชุก เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรทางศิลปะในตลาดสามชุก และเพื่อเสนอรูปแบบการจัดการมรดกทางศิลปะแบบมีส่วนร่วม เป็นโมเดลให้กับแหล่งวัฒนธรรมอื่น ๆ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประวัติความเป็นมาเริ่มจากช่วงก่อนปี พ.ศ. 2457 มีชุมชนการค้าเกิดขึ้นที่ฝั่งตรงข้ามวัดสามชุก จากนั้นมีการเคลื่อนย้ายมาที่บ้านสามเพ็ง จนปีพ.ศ. 2457 กลายเป็นชุมชนตลาดสามชุก เวลาผ่านมาเป็นร้อยปี ชุมชนมีทรัพยากรทางศิลปะที่โดดเด่นเกิดขึ้น ช่วงแรกสร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมืองพร้อม ๆ กับสร้างตลาด ต่อมาช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจได้เริ่มมีการจัดการเชิงอนุรักษ์อาคารร้านค้า สร้างพิพิธภัณฑ์ ทำบ้านพุทไธสง และช่วงหลังโควิด-19 มีกิจกรรมทางศิลปะที่สำคัญคือ งานสตรีทอาร์ต งานทั้งหมดเป็นการนำเอาทุนวัฒนธรรมมานำเสนอซึ่งล้วนมีคุณค่าทางวัฒนธรรม 2) การวิเคราะห์การมีส่วนร่วม การสร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง การอนุรักษ์อาคาร การสร้างพิพิธภัณฑ์และบ้านพุทไธสง พบว่าทุกกิจกรรมมีการทำงานแบบมีส่วนร่วมเป็นโครงการที่ใหญ่ใช้เวลานาน ผู้มีส่วนร่วมจากหลายหน่วยงานและต้องมียุทธศาสตร์เฉพาะด้าน โครงการสตรีทอาร์ตได้รับความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านศิลปะ และมีกระบวนการมีส่วนร่วมตามแนวทางทฤษฎี 3) การนำเสนอโมเดลแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การประเมินคุณค่าจากความเชื่อ โดยชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการสืบสานอัตลักษณ์ 2) การอนุรักษ์อาคารร้านค้าและจัดเป็นพิพิธภัณฑ์หรือบ้านพุทไธสง ใช้ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้และต้องอาศัยความรู้เฉพาะด้าน 3) การนำทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จากวิถีชีวิตในอดีตมาสร้างคุณค่าและถ่ายทอดผ่านภาพยนตร์ โดยได้รับความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา

คำสำคัญ : การจัดการทรัพยากรทางศิลปะ; กรณีมีส่วนร่วม; ตลาดสามชุก

Abstract

The country's cultural areas also have a lot of artistic resources. If there is still a lack of management that will bring benefits to the community As an example, Sam Chuk Market has artistic resources. and has managed to win world-class awards in the past Therefore, it is a model area for other communities to use. The purpose of this research to study and analyze data History Assess the value of artistic resources that are being used in Sam Chuk Market. to analyze Participation in the management of artistic resources in Sam Chuk Market and to propose a participatory art heritage management model. It is a model for other cultural resources.

The results of the study found that 1) The history began before the year 1914. There was a trading community that formed on the opposite side of Wat Sam Chuk. From there it was moved to Ban Sam Peng until 1914, it became the Sam Chuk Market community. A hundred years have passed. The community has emerging outstanding artistic resources. At first, the City Pillar Shrine was built at the same time as the market. Later, during the economic crisis, conservation management of shop buildings began. Build a museum, make a talking house, and post-COVID-19 There are important artistic activities: street art work. All events bring out cultural capital which has cultural value. 2) The analysis of participation in the construction of the City Pillar Shrine, building conservation, and the development of the museum and the "Talking House" shows that all activities involved collaborative efforts. These large-scale projects required extended timeframes, participation from various organizations, and specific expertise. The street art project was supported by educational institutions specializing in the arts and followed a participatory process based on theoretical frameworks. 3) The proposed model consists of three forms: 1) value assessment based on local beliefs, with community participation in preserving cultural identity. 2) Conservation of shop buildings, transforming them into museums or "Talking Houses," utilizing tangible cultural capital and requiring specialized knowledge. 3) Interpretation of intangible cultural heritage from past ways of life into value through artistic representations, with participation from educational institutions specializing in the arts.

Keyword: Art Resource Management; Participation Case; Sam Chuk Market

บทนำ

ตลาดสามชุกตลาดร้อยปี ที่อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีหลายคนที่ยังจำตลาดแห่งนี้ด้วย เพราะว่าเป็นตลาดโบราณเก่าแก่ตามชื่อว่า ตลาดร้อยปี ด้วยมีประวัติความเป็นมาที่มีความสำคัญ มีการจัดการอนุรักษ์อาคารที่อยู่ในพื้นที่ มีการจัดพิพิธภัณฑ์บ้านขุนจ๋านง จินารักษ์ มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญตลาดสามชุกยังดำเนินวิถีชีวิตความเป็นตลาดอยู่จนถึงปัจจุบัน

ช่วงเวลาแรก ปีพ.ศ.2439 ความสำคัญของศาลเจ้าพ่อหลักเมืองเป็นสถานที่สำคัญที่สุดของตลาดและมีพัฒนาการที่เก่าแก่ที่สุด มีการเชื่อมโยงพัฒนาการตั้งแต่การเป็นชุมชนการค้าและกลายเป็นตลาดสามชุก หลักฐานทางสิ่งก่อสร้างในอดีตไม่มีหลักฐานปรากฏ เดิมศาลเจ้าพ่อสร้างขึ้นในปีพ.ศ. 2370 เป็นอาคารสถาปัตยกรรมไทยย้ายมาที่ตลาดโดยเคลื่อนมา ช่วงพ.ศ. 2467 ได้มีการสร้างขึ้นใหม่แบบไทย-จีน (อรุณี จำปา นิล, 2550) ที่ปรากฏให้เห็นปัจจุบันคือโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมไทย-จีน และรูปประติมากรรมที่มีการจำลองจากศาลเจ้าพ่อหลักเมืองที่จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านที่ตั้งเป็นตำแหน่งเส้นทางสัญจรทางน้ำ ในอดีตผู้ผ่านไปมายึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ และแสดงให้เห็นถึงชุมชนในตลาดมีเชื้อสายไทยและเชื้อสายไทย-จีนอาศัยอยู่ร่วมกัน

แผนภาพที่ 1-2 ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

ช่วงระยะเวลาที่สองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466-2547 ทรัพยากรทางศิลปะที่สำคัญคือ อาคารบ้านเรือนในตลาดสามชุกที่มีการสร้างบ้านเรือนเสร็จในปี พ.ศ. 2466 มีนักวิชาการได้ทำการสำรวจไว้ในปี พ.ศ. 2547 แล้ว ส่วนหนึ่งโดยเฉพาะอาคารในซอย 1 ซอย 2 และซอย 3 ซึ่งผู้วิจัยจะเลือกนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยเจาะจงที่อาคาร 3 แบบคือร้านค้าขายแบบตลาดสด เรือนค้าขายแบบเรือนเดี่ยว เรือนแบบแถวยาว บ้านขุนจำนง จินารักษ์ เป็นเรือนแบบที่สี่และเป็นทั้งพิพิธภัณฑ์ และบ้านพูดได้ที่มีการตีพิมพ์ในเอกสารซึ่งมีคุณค่าทางด้านต่าง ๆ อาคารเหล่านี้เป็นรูปแบบพัฒนาการศิลปะสถาปัตยกรรมในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ลงมา มีการนำขึ้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยกรณีมีส่วนร่วม เป็นอาคารที่โดดเด่นที่สุดในชุมชนและเป็นอาคารไม้ แบบที่สี่เป็นแบบไม้ผสมโครงสร้าง ค.ศ.ล.สูง 3 ชั้น ชั้นสองและชั้นสามเป็นที่อยู่อาศัยในอดีตเป็นอาคารสุปผืน (จุจ รัตนพาหุ, 2547) ปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑ์บ้านขุนจำนง จินารักษ์ที่ใช้ในการศึกษา

แผนภาพที่ 3-5 อาคารที่อยู่อาศัยและร้านค้าในตลาดสามชุก

ช่วงระยะเวลาที่สามปี พ.ศ. 2541- ช่วงเกิดไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ระบาด ช่วงนี้เกิดปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 จนทำให้ทางราชพัสดุเกือบจะต้องประกาศรื้อถอนอาคารบ้านเรือน เพื่อสร้างเป็น

อาคารพาณิชย์รูปแบบใหม่ และยังมีปัญหาการโต้แย้งกรณีการโยกย้ายที่ทำการอำเภอสามชุกไปตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 340 และในกลางปี พ.ศ. 2544 ได้มีแนวคิดการอนุรักษ์ตลาดสามชุกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจให้ดีขึ้น โดยมีหน่วยงานภาคเอกชนและภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วม โครงการอนุรักษ์ชุมชนโดยเฉพาะอาคารสิ่งก่อสร้างในตลาด ชุมชนตลาดได้รับรางวัลอนุรักษ์จากสมาคมสถาปนิกสยาม มีการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์บ้านขุนจ้านง จินารักษ์ ตลาดสามชุกได้รับรางวัลชุมชนดีเด่นการท่องเที่ยว ได้รับรางวัลจากการทำโครงการการอนุรักษ์ชุมชนย่านตลาดเก่าสามชุก จากองค์การ UNESCO รางวัล “Award of Merit” ในปี พ.ศ. 2552 (พรรณงาม เก้าธรรมสารและ ปรีดา คงแป้น, 2552) และมีการจัดทำเอกสารรวบรวมภาพถ่ายเก่า เป็นต้น

แผนภาพที่ 6 พิพิธภัณฑ์บ้านขุนจ้านง จินารักษ์

แผนภาพที่ 7 บ้านปุดไธ้ไชยพร

แผนภาพที่ 8 บ้านปุดไธ้บ้านเก่าแก่เชิง

ช่วงระยะเวลาที่สี่ช่วงหลังโควิด- ปัจจุบัน ช่วงปี พ.ศ. 2563 มีโครงการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นช่วงหลังโควิด- 19 ที่จะให้ตลาดสามชุกกลับมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เหมือนเดิม จึงมีโครงการจัดเขียนภาพสตรีทอาร์ตในตลาดเกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยนำประเด็นเรื่องนี้มาศึกษาด้วย เพราะเป็นแนวคิดอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการนำเอาทุนทรัพยากรทางศิลปะที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมาออกมาเป็นงานจิตรกรรม โดยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอนทางด้านศิลปะเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดทรัพยากรทางศิลปะ มีการเขียนประวัติเรื่องราววิถีชีวิตความเป็นอยู่ และภาพแสดงความจงรักภักดีในสถาบันพระมหากษัตริย์ที่พระองค์เสด็จมาในพื้นที่ตอนเหนือของตลาดสามชุก โดยการนำของคณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

แผนภาพที่ 9-10 ตัวอย่างผลงานสตรีทอาร์ตในตลาดสามชุก

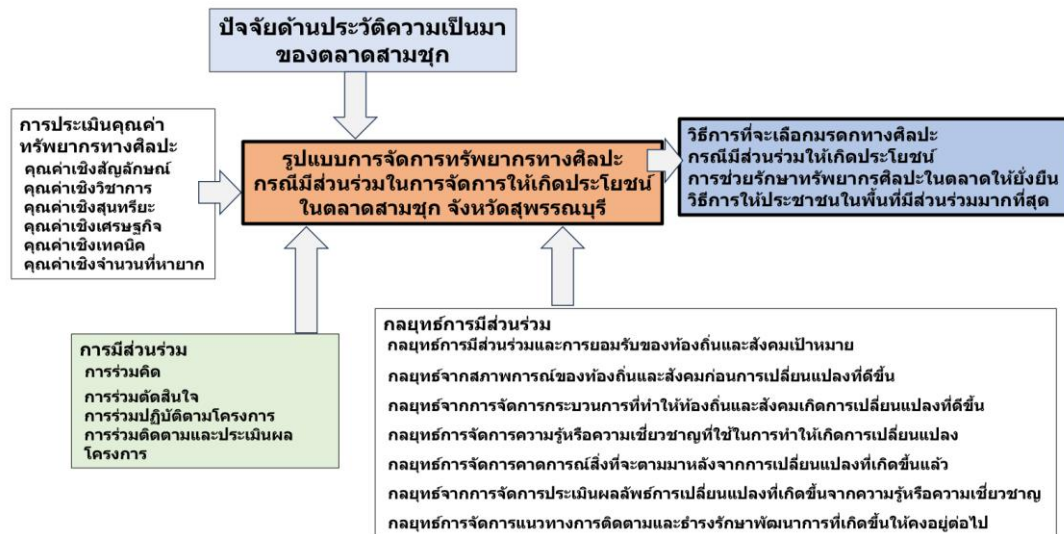
จากความสำเร็จหลาย ๆ ด้านของตลาดสามชุกตลาดร้อยปี ได้ทำให้ตลาดมีชีวิตอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันได้ เป็นเพราะมีการจัดการทรัพยากรทางศิลปะและวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ การจัดการดังกล่าวมีองค์ประกอบหลายอย่างตามกิจกรรมหรือทรัพยากรของเรื่องนั้น ตัวอย่างเช่น ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ อาคารร้านค้าที่ยังรักษารูปแบบเดิมไว้ มีพิพิธภัณฑ์ตลาดมีชีวิตและบ้านพุดได้ เป็นสิ่งสำคัญของทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชน และเป็นสิ่งสำคัญที่เพิ่มมูลค่าถึงระดับชาติอีกด้วย อีกตัวอย่างหนึ่งมีการสร้างงานศิลปะสตรีทอาร์ตในตลาดซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญอีกแบบหนึ่ง ดังตัวอย่างที่ยกมาทั้งสามเรื่องโดยเรื่องแรกมีที่มาจากทรัพยากรทางศิลปะที่จับต้อง เรื่องที่สองเป็นทรัพยากรที่จับต้องได้และเรื่องที่สามมีที่มาจากทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ สิ่งที่ขาดไม่ได้เลยของความสำเร็จที่ทำให้การจัดการดังกล่าวสำเร็จตามเป้าหมายได้ คือการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรที่มีคุณค่าและทำให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัสเรียนรู้ถึงความสำคัญมรดกทางวัฒนธรรม เป็นตัวช่วยให้นักท่องเที่ยวที่สนใจอยากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้จำนวนมาก ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นได้อีกด้วย อีกทั้งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสปะทะสังสรรค์กัน ผู้มีส่วนร่วมในการทำงานด้วยกัน ซึ่งจะทำให้สมาชิกในชุมชนได้สร้างผลงานร่วมกันกับองค์กรภายนอก ฝึกสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ๆ เพิ่มทักษะฝีมือสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งอาจมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันอีกด้วย

ทั้งนี้ที่ตลาดมีการจัดการมีส่วนร่วมมาโดยตลอด จนได้รับรางวัลระดับชาติและระดับโลกโดยลำดับนี้ทำให้การวิจัยเรื่องการจัดการทรัพยากรทางศิลปะในตลาดสามชุก เป็นตลาดชุมชนตัวอย่างที่ชุมชนอื่น ๆ สามารถที่จะจัดการกับทรัพยากรทางศิลปะของตนให้เกิดประโยชน์ โดยใช้รูปแบบโมเดลของชุมชนตลาดสามชุก เพื่อรองรับให้กับนักบริหารจัดการ นักวิชาการ กรรมการของชุมชน ได้ศึกษาเรียนรู้และนำผลงานการจัดการของตลาดสามชุกไปปรับใช้ ให้เข้ากับพื้นที่ หรืออาจนำรูปแบบโมเดลไปสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ของพื้นที่ของตนได้เช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ประวัติความเป็นมา ประเมินคุณค่าทรัพยากรทางศิลปะที่นำมาใช้ประโยชน์ในตลาดสามชุก
2. เพื่อวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรทางศิลปะ ในตลาดสามชุก
3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการมรดกทางศิลปะแบบมีส่วนร่วม เป็นโมเดลให้กับแหล่งวัฒนธรรมอื่น ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 11 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ขั้นแรกเก็บข้อมูลจากการบันทึกภาคสนามเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิจัย ได้แก่พื้นที่ในตลาดสามชุก ที่อยู่อาศัยร้านค้า ชุมชนรอบข้าง ภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้อง
2. ขั้นที่สองการเก็บข้อมูลภาคเอกสารที่เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตลาดสามชุก เรื่องราวที่เกี่ยวกับตลาด ประวัติการอนุรักษ์อาคารในชุมชน ประวัติความเป็นมาของการสร้างพิพิธภัณฑ์บ้านขุนจำนง จินารักษ์และบ้านพุตไธ้ ประวัติโครงการกิจกรรมสตรีทอาร์ต เป็นข้อมูลที่เน้นการนำทรัพยากรทางศิลปะมาใช้จัด มาใช้แสดงผลงาน เป็นข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (secondary data) โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประเมินคุณค่าความสำคัญด้านต่าง ๆ และความโดดเด่นของทรัพยากรทางศิลปะประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษา คุณค่าความสำคัญของงานสถาปัตยกรรม คุณค่าของศาลเจ้าพ่อหลักเมืองและรูปองค์ประติมากรรม คุณค่าของพิพิธภัณฑ์และวัตถุที่นำมาจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ คุณค่าของบ้านพุตไธ้และวัตถุที่นำมาจัดแสดง คุณค่าของภาพเขียนสตรีทอาร์ตที่เขียนขึ้นในตลาด
3. ขั้นที่สามการการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวนประมาณ 10 คน แบ่งออกเป็นคณะกรรมการตลาดจำนวน 2 คน นักวิชาการด้านการบริหารจัดการศิลปะจำนวน 1 คน นักวิชาการทางศิลปะหรือนักออกแบบพิพิธภัณฑ์ 1 คน เจ้าของร้านค้าบ้านพุตไธ้ 4 ร้าน รวม 4 คน ประธานโครงการกิจกรรมสตรีทอาร์ต 1 คน ศิลปินผู้เข้าร่วมโครงการ 1 คน

เครื่องมือวิจัยใช้ในการสัมภาษณ์

เป็นเครื่องมือแบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิด ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน ตอนแรกเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของ

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นการบูรณาการ เพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 เครื่องมือนี้ผ่านการตรวจโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งการสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเพื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นตามวัตถุประสงค์การศึกษา การสัมภาษณ์จะใช้แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) เป็นการการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการวางรูปแบบของคำถาม ผู้สัมภาษณ์สามารถถามได้หลายทิศทาง แต่จะเน้นแนวความคิดสร้างสรรค์ การประเมินคุณค่าและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิจากที่ศึกษามาทั้งหมด มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อตีความและสรุปให้เห็นข้อค้นพบ โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบบรรณาธิกร (editing analysis style) โดยการคัดเลือกจัดกลุ่มทรัพยากรทางศิลปะ ให้มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตั้งแต่วิเคราะห์ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตลาดสามชุก การเลือกทรัพยากรทางศิลปะเพื่อใช้ในการศึกษา วิเคราะห์การประเมินคุณค่าและการเลือกทรัพยากรทางศิลปะเพื่อใช้ในการศึกษา วิเคราะห์การมีส่วนร่วมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางศิลปะตามรูปแบบของทรัพยากร จากข้อมูลทางเอกสารและจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ที่ทำการสัมภาษณ์ไว้เรียบร้อยแล้ว โดยที่ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Description Content Analysis) ในแต่ละประเด็น เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยทั้ง 3 วัตถุประสงค์ได้อย่างถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรทางศิลปะ กรณีมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ในตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ประวัติความเป็นมา ทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในตลาดสามชุก ข้อมูลด้านประวัติความเป็นมาของตลาดสามชุกหรือชุมชนสามชุก มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้แล้วกล่าวคือ ก่อนปี พ.ศ.2466 มีชุมชนการค้าเกิดขึ้นแล้วที่ฝั่งตรงข้ามวัดสามชุก ต่อมาเกิดการเคลื่อนย้ายมาอยู่ ณ บริเวณบ้านสามเพ็งและกลายเป็นตลาดสามชุกจนถึงปัจจุบัน ในตลาดสามชุกมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยวิเคราะห์เลือกทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นและพบว่ามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมได้แก่การสร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ซึ่งเป็นช่วงแรกกับการสร้างตลาด ต่อมาช่วงปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาเป็นช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจ เริ่มมีส่วนร่วมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม อาคารร้านค้า มีการจัดการสร้างพิพิธภัณฑ์บ้านพุทไธ้ ถือว่าเป็นช่วงอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นโดยลำดับ และช่วงหลังโควิด-19 มีการรื้อฟื้นแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจอีกครั้งหนึ่ง มีกิจกรรมทางศิลปะที่สำคัญคือ สตรีทอาร์ต การนำเอาประวัติศาสตร์วิถีชีวิตของชุมชน มานำเสนอ ซึ่งผลจากการประเมินคุณค่าจากแนวคิดของนักวิชาการ พบว่าศาลเจ้าพ่อหลักเมืองเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนผู้คนที่อาศัยอยู่ เริ่มต้นของประชาชนในตลาดเป็นคนจีน คนไทยเชื้อสายจีน มีคุณค่าทางวิชาการ คุณค่าทางสุนทรียะแรงบันดาลใจ อาคารอนุรักษ์ พิพิธภัณฑ์ บ้านพุทไธ้ และผลงานภาพเขียนสตรีทอาร์ต มีคุณค่าในทุกเรื่อง

2. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม ในตลาดสามชุก การสร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง การอนุรักษ์อาคาร การสร้างพิพิธภัณฑ์ บ้านพุตไ้ พบว่าทุกโครงการมีการทำงานแบบมีส่วนร่วมแยกเป็นส่วนใหญ่ ๆ ได้มีส่วนร่วม การสร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ตามข้อมูลเอกสารระบุเป็นกลุ่มประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการจัดสร้างและได้รับความร่วมมือจากประชาชนนอกพื้นที่ที่ตัวจังหวัดสุพรรณบุรี และผู้มีความรู้ด้านการอนุรักษ์เข้าสู่ปมาไว้ที่ตลาดสามชุก ด้านการอนุรักษ์อาคาร การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ บ้านพุตไ้ ผู้มีส่วนร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาตลาด ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่สององค์กรพัฒนาเอกชน ส่วนที่สามสถาบันการศึกษาและนักวิชาการ และส่วนที่สี่องค์กรภายนอกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โครงการสตรีทอาร์ต คณะกรรมการพัฒนาตลาดร่วมมือกับ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเรียนการสอนทางด้านศิลปะ มุสลินี และเอกชนที่สนับสนุนอุปกรณ์การทำงาน ทั้งนี้แต่ละกิจกรรมโครงการจะมีผู้เข้ามามีส่วนร่วมจะไม่ครบทั้งสี่ส่วน สำหรับการร่วมกิจกรรมจากทฤษฎีการมีส่วนร่วม การร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติตามโครงการและการร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ การสร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมืองจะเป็นการมีส่วนร่วมเฉพาะกลุ่มผู้อยู่อาศัยเท่านั้น เป็นการสืบสานต่อวัฒนธรรมความเชื่อ เกิดงานผสมศิลปะไทยจีน ส่วนโครงการอนุรักษ์ พิพิธภัณฑ์ บ้านพุตไ้ เป็นโครงการที่ใหญ่มีหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วม ใช้องค์ความรู้หลายด้าน หลายหน่วยงานให้การมีส่วนร่วมทำให้ได้ผลลัพธ์ในการได้รับรางวัลระดับโลก และระดับชาติ และโครงการสตรีทอาร์ต ผู้มีส่วนร่วมโดยหลักคือสถาบันทางการศึกษาที่มีการเรียนการสอนทางศิลปะ และเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะทางที่มีองค์ความรู้เฉพาะด้าน

3. เสนอรูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นโมเดลให้กับแหล่งวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้ 3 รูปแบบ

3.1 รูปแบบแรกได้จากการประเมินคุณค่าที่มีความโดดเด่นด้านสัญลักษณ์ความเชื่อทางจิตใจรูปแบบศิลปะสถาปัตยกรรมไทยจีน ผู้มีส่วนร่วมเป็นกลุ่มประชาชนในพื้นที่และผู้มีองค์ความรู้ทางพิธีกรรม ช่างก่อสร้างสถาปัตยกรรมไทย-จีน ผู้มีส่วนร่วมเป็นประชาชนในพื้นที่ร่วมสืบทอดวัฒนธรรมความเชื่อ รูปแบบของทรัพยากรทางศิลปะเป็นรูปแบบตามความเชื่อวิถีชีวิตของกลุ่มตน

3.2 รูปแบบที่สอง การจัดการแบบมีส่วนร่วม อาคารที่มีความโดดเด่น เป็นอาคารที่อยู่และทำการค้ารูปแบบหลังศิลปะรัชกาลที่ 5 มีอาคารแบบเรือนตลาดสด เรือนเดี่ยว เรือนแถวยาวต่อเนื่อง และเรือนพักอาศัย มีการจัดพิพิธภัณฑ์บ้านขุนจ้านง จินารักษ์ บ้านพุตไ้ มีส่วนร่วมกันประเมินคุณค่า ส่วนร่วมการอนุรักษ์อาคาร การจัดการเป็นพิพิธภัณฑ์ ผู้มีส่วนร่วมรูปแบบนี้ประกอบด้วยสถาบันทางราชการด้านต่าง ๆ สถาบันเอกชน สมาคม คณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุกเชิงอนุรักษ์ เจ้าของบ้านในพื้นที่ องค์กรอนุรักษ์ระดับชาติ เป็นการนำเอาทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่รักษาไว้ นำเอาทุนทางวัฒนธรรมมาจัดเป็นพิพิธภัณฑ์บ้านขุนจ้านง จินารักษ์ ถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชนแห่งแรกและเป็นส่วนหนึ่งของรางวัล บ้านพุตไ้เป็นพิพิธภัณฑ์ย่อยที่บอกเรื่องราวของเจ้าของบ้านโดยมีส่วนร่วมนำเอาทุนทางวัฒนธรรมมาจัดแสดง เสริมให้ชุมชนโดดเด่นขึ้น โดยมีรางวัลระดับโลก ระดับชาติเป็นตัวชี้วัด

3.3 รูปแบบที่สาม การจัดแบบมีส่วนร่วมทรัพยากรทางศิลปะอีกรูปแบบหนึ่ง ที่นำเอาทุนทางวัฒนธรรม ที่เป็นเรื่องราวจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จากเหตุการณ์สำคัญของบุคคลสำคัญ ในอดีตที่ผ่านมา เพื่อประเมินคุณค่า จากนั้นนำเสนอรูปแบบทางศิลปะเป็นภาพเขียน โดยภาพเขียนนี้เขียนขึ้นในพื้นที่อนุรักษ์ ผู้มีส่วนร่วมกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มเฉพาะด้าน คือคณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุกเชิงอนุรักษ์ เจ้าของบ้าน สถาบันที่มีการเรียนการสอนทางด้านศิลปะ และเอกชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรทางศิลปะ กรรมมีส่วนร่วม ในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ในตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นสำคัญและประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ประวัติความเป็นมา ทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในตลาดสามชุก ข้อมูลด้านประวัติความเป็นมาของตลาดสามชุกหรือชุมชนสามชุก พบว่ามีนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้แล้ว ส่วนใหญ่เป็นเอกสารบทความในวารสารต่าง ๆ เช่นวารสารคดี วารสารสกุลไทย บทความในหนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์กรุงเทพอาทิตย์ ในหนังสือเกี่ยวกับเรื่องสภาพทางเศรษฐกิจ และมีการทำวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ (อรุณี จำปานิล, 2550) นอกจากนี้พบการกล่าวถึงประวัติตลาดสามชุกที่เก่าในราชเมืองสุพรรณบุรี ของสุนทรภู่ (ไกรณิราศสุพรรณ, 2512) และยังมีการเขียนประวัติของตลาดสามชุกแบ่งเป็น 2 ช่วงคือช่วงเฟื่องฟูและช่วงซบเซา (สักรินทร์ แซ่ภู, ๒๕๕๕, ๒๕๕๖, ๒๕๕๗, ๒๕๕๘, ๒๕๕๙) นักวิชาการที่ให้รายละเอียดแบ่งหลายช่วงสมัยตั้งแต่ก่อน ปีพ.ศ. 2460 ช่วงปีพ.ศ. 2460 - สงครามโลกครั้งที่สอง ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง - ปีพ.ศ. 2520 ช่วงหลัง 2520-2540 (อรุณี จำปานิล, 2550) และผู้วิจัยได้ศึกษาต่อช่วงก่อนและหลังโควิด-19 ที่มีการจัดการทรัพยากรทางศิลปะการเขียนภาพสตรีทอาร์ต

ตลาดสามชุกอยู่ในช่วง ปีพ.ศ. 2370 เป็นชุมชนการค้าที่ท่าทาง อพยพเข้าสู่บ้านสามเพ็ง ปีพ.ศ. 2439 ยังเป็นชุมชนการค้าอยู่ จนถึงปีพ.ศ. 2466 และกลายเป็นตลาดสามชุกจนถึงปัจจุบัน การจัดการทางศิลปะสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่มอบหมายให้ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน (วนิดา พึ่งสุนทร, 2552) และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ตรอกบ้านจีน อำเภอเมือง จังหวัดตากกับการจัดพื้นที่เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ศิลปะและวัฒนธรรม พบว่าการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรมจะต้องมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ทั้งในแง่ของประวัติศาสตร์ชุมชน (จุฑารัตน์ ขำศิริ, สืบศักดิ์ แสนยาเกียรติคุณ, 2557)

จากการศึกษาในตลาดสามชุกมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยวิเคราะห์เลือกทรัพยากรทางศิลปะที่มีความโดดเด่น ได้แก่การสร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เป็นทรัพยากรทางศิลปะช่วงแรก ๆ กับการสร้างตลาด ช่วงที่สองที่เลือกเป็นช่วงเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการจัดการโครงการการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมอาคารร้านค้า มีการจัดการสร้างพิพิธภัณฑ์ บ้านพุตได้ ทั้งหมดเป็นกิจกรรมที่ทำขึ้นในตลาดสามชุก ถือว่าช่วงนี้มีการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับเรื่องการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน จะต้องมีความหมายงานขับเคลื่อนการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน ต้องมีกลไกประสานงานในรูปแบบคณะทำงานหรือคณะกรรมการ ที่มีผู้แทนจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน (วนิดา พึ่งสุนทร, 2552) ช่วงหลังโควิด-19 มีการรื้อฟื้นแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจอีกครั้งหนึ่ง ที่ทุกที่มีปัญหาเหมือนกันมีกิจกรรมทางศิลปะที่สำคัญคือ สตรีทอาร์ต เป็นการนำเอาประวัติศาสตร์วิถีชีวิตของชุมชนมานำเสนอ ทั้งหมดนี้เป็นโครงการที่ผู้วิจัยเลือกตามที่เกิดขึ้นจริงมาแล้วแต่ละช่วงเวลา โดยช่วงการอนุรักษ์เป็นช่วงที่มีกิจกรรมเกิดขึ้นขนาดใหญ่หลายส่วนที่ชุมชนและหน่วยงานภายนอกมาร่วมกัน กิจกรรมที่เลือกมาศึกษาทั้งหมด ผู้วิจัยใช้หลักการประเมินคุณค่าจากแนวคิดของนักวิชาการ 4 ท่านมาปรับเพื่อใช้ประเมินคุณค่าทรัพยากรที่เลือกมาศึกษา คือ Lipe , Mckimsey, Feilden and Jokilehto (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554) หัวข้อประเมินคุณค่าได้แก่

- คุณค่าเชิงสัญลักษณ์/อัตลักษณ์
- คุณค่าเชิงวิชาการ
- คุณค่าเชิงสุนทรียะ
- คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ
- คุณค่าเชิงศิลปะหรือเทคนิค
- คุณค่าเชิงจำนวนที่หายาก

การประเมินคุณค่าสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา โดยกลุ่มเครือข่ายและองค์กรทางศิลปสร้างสรรค์ ซึ่งต้องมีการประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางวัฒนธรรม (สหทัย วิเศษ, พระครูโสภณปริยัติสุธี, และคณะ, 2563)

2. การวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม ในตลาดสามชุก ผู้วิจัยใช้แนวความคิดการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการมีส่วนร่วม การร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติตามโครงการ และการร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ การสร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เป็นโครงการแรกที่ประชาชนในตลาดร่วมกันจัดสร้าง โดยมีความเชื่อที่สืบสานความเชื่อนี้มาจากศาลเจ้าพ่อหลักเมืองในตัวจังหวัดสุพรรณบุรี ถือว่าเป็นการจัดการทรัพยากรทางศิลปะแบบแรก ที่นำเอารูปแบบศิลปะที่ทำก่อนหน้าแล้วมาใช้ จนในชั้นหลังมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบอาคารไทยจีน หลังคาทรงมะนิลา โครงหลังคาใช้เสาคานรับน้ำหนัก ผนังส่วนในเป็นคอนกรีต รูปแบบของเจ้าพ่อหลักเมืองเป็นประติมากรรมที่จำลองรูปแบบ ดั้งเดิม เป็นศิลปะเขมรในประเทศไทย แต่มีขนาดที่เล็กกว่า และปัจจุบันพบประติมากรรมเจ้าพ่อหลักเมืองรูปแบบศิลปะจีนประดิษฐานอยู่ด้านหน้าประติมากรรมจำลอง บ่งบอกถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมกับปัจจุบันเข้าไว้ด้วยกัน ด้านการมีส่วนร่วมการจัดการศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เนื่องจากกลุ่มผู้มีส่วนร่วมได้ล่องลับไปแล้ว ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์จากข้อมูลเอกสารที่มีการบอกเล่าต่อ ๆ กันมา ถือว่าเป็นการร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมสร้างสิ่งที่ยึดเหนี่ยวประจำชุมชน เป็นสัญลักษณ์ของชุมชนเป็นหลัก งานวิจัยการมีส่วนร่วมสร้างสัญลักษณ์ของชุมชนจีน ชุมชนเชื้อสายไทย-จีน เราจะพบเห็นอยู่โดยทั่วไป การมีส่วนร่วมการอนุรักษ์อาคารร้านค้า การสร้างพิพิธภัณฑสถานชุมชนจันทารักษ์ บ้านพุตไธสง สำหรับบ้านพุตไธสงหมายถึงบ้านในตลาดที่มีการจัดเรื่องราววิถีชีวิตเดิมที่มีการค้าขายเหมือนในอดีตส่วนหนึ่ง หรือที่มีการปรับเปลี่ยนไม่ได้ค้าขายสินค้าเดิมแต่นำสิ่งของวัตถุของเก่าในอดีตมาจัดแสดงให้เห็นวิถีชีวิตในอดีตที่ผ่านพ้นมา จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่ายังมีการจัดบ้านพุตไธสงอยู่บางส่วนก็ไม่ได้จัดแสดงแล้ว บ้านพุตไธสงที่นำมาศึกษามาจัดแสดงตัวอย่าง ร้านกาแฟท่าเรือสง ยังมีการขายกาแฟอยู่ บุญช่วยหัตถกิจ ยังมีการจำหน่ายนาฬิกาโบราณ ร้านรัชพร ยังขายนาฬิกาอยู่ โรงแรมอุดมโชคยังมีการจัดแสดงบางอย่างอยู่แต่ไม่ได้เปิดเป็นโรงแรมแล้ว บ้านเก่าแก่วังเจ็ก มีการจัดแสดงอาคารและนำเสนอภาพเก่า ร้านศิลปวัฒนธรรมชาติจัดแสดงเรื่องราวภาพถ่ายเก่า เป็นต้น ทุกโครงการของกิจกรรมมีการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การทำงานช่วงแรกประชาชนในพื้นที่ทำงานร่วมกันเป็นส่วนน้อย เป็นเจ้าของพื้นที่อาจมีคนภายนอกมาร่วมด้วยในส่วนของการพิธีกรรม จากการสร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ตามข้อมูลเอกสารระบุเป็นกลุ่มประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการจัดสร้างและได้รับความร่วมมือจากประชาชนนอกพื้นที่ที่ตัวจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้มีความรู้ด้านการอนุรักษ์เก่าโบราณมาไว้ที่ตลาดสามชุก มีการจำลองเลียนแบบประติมากรรมรูปเจ้าพ่อหลักเมืองศิลปะเขมรในประเทศไทย สมัยโบราณ ด้านการอนุรักษ์อาคาร การจัดสร้างพิพิธภัณฑสถาน บ้านพุตไธสง ผู้มีส่วนร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาตลาด ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่สององค์กรพัฒนาเอกชน ส่วนที่สามสถาบันการศึกษาและนักวิชาการ และส่วนที่สี่องค์กรภายนอกอื่น ๆ ที่

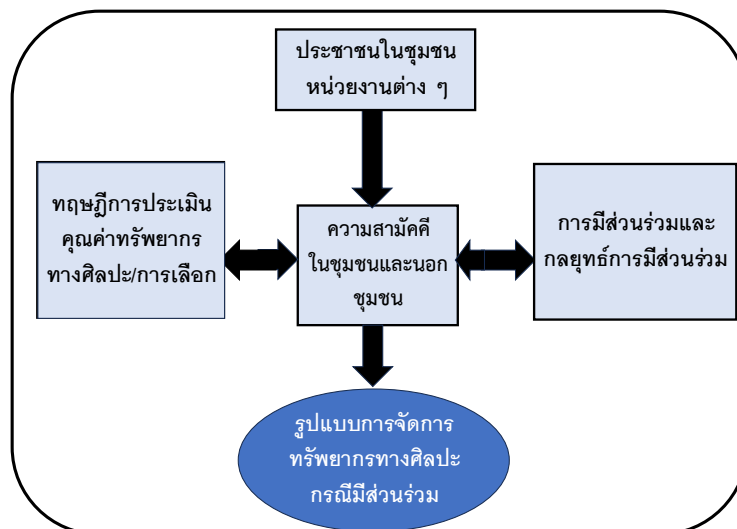
เกี่ยวข้อง โครงการสตรีทอาร์ต คณะกรรมการพัฒนาตลาดร่วมมือกับคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเรียนการสอนทางด้านศิลปะ มุสลิม และเอกชนที่สนับสนุนอุปกรณ์การทำงาน ทั้งนี้แต่ละกิจกรรมโครงการจะมีผู้เข้ามามีส่วนร่วมจะไม่ครบทั้งสี่ส่วน สำหรับการร่วมกิจกรรมจาก ทฤษฎีการมีส่วนร่วม การร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติตามโครงการและการร่วมติดตามและ ประเมินผลโครงการ การสร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมืองจะเป็นการมีส่วนร่วมเฉพาะกลุ่มผู้อยู่อาศัยเท่านั้น เป็นการ สืบสานต่อวัฒนธรรมความเชื่อ เกิดงานผสมศิลปะไทยจีน ส่วนโครงการอนุรักษ์ พิพิธภัณฑ์ บ้านพุทไธ เป็น โครงการที่ใหญ่มีหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วม ใช้องค์ความรู้หลายด้าน หลายหน่วยงานให้การมีส่วนร่วม ทำให้ได้ผลลัพธ์ในการได้รับรางวัลระดับโลก และระดับชาติ และโครงการสตรีทอาร์ต ผู้มีส่วนร่วมโดยหลักคือ สถาบันทางการศึกษาที่มีการเรียนการสอนทางศิลปะ และเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะทางที่มีองค์ความรู้ เฉพาะด้านส่วนร่วมครบทั้งสี่ด้าน การวิเคราะห์ที่พบว่าสอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การ อนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออก เรื่องการมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายชุมชนในการจัดการ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม (พรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา, สมหมายแจ่มกระจ่าง, 2555) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมขององค์กรชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี เรื่อง กระบวนการจัดการทรัพยากรชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงาน การศึกษายึดมั่นในอุดมการณ์ การวางแผนการ ทำงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนในการทำงาน เพื่อ แก้ปัญหาทรัพยากรและการจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัดอุบลราชธานีได้ยั่งยืนสืบไป (พระใบฎีกาสุพจน์ ตป สีโล, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์กรในท้องถิ่นต่อการบริหารและการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าในเรื่องการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น องค์กรภายในท้องถิ่นส่วนใหญ่ต้องการให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติงานในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดการทำลาย (วิรัช นิภาวรรณ, 2541)

3. เสนอรูปแบบการจัดการทรัพยากรทางศิลปะ แบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นโมเดลให้กับแหล่งวัฒนธรรม อื่น ๆ ได้ 3 รูปแบบ รูปแบบแรกได้จากการประเมินคุณค่าที่มีความโดดเด่นด้านสัญลักษณ์ความเชื่อทางจิตใจผู้ มีส่วนร่วมเป็นกลุ่มประชาชนในพื้นที่และผู้มีองค์ความรู้ทางพิธีกรรม ช่วงก่อสร้างสถาปัตยกรรมไทย-จีน รูปแบบของทรัพยากรทางศิลปะ เป็นรูปแบบตามความเชื่ออิทธิพลจากศาลเจ้าพ่อที่ตัวจังหวัดสุพรรณบุรีศิลปะ เขมรในประเทศไทย เป็นการจำลองที่มีขนาดเล็กกว่า ตัวอาคารศาลเจ้ายังเป็นรูปแบบไทย-จีน ขนาดเล็กอาจ จำกัดด้วยพื้นที่ของตลาดระหว่างซอย 2 กับซอย 3 และศาลเจ้าหันหน้าสู่น้ำสุพรรณบุรี ตัวอาคารยังไม่มี การเปลี่ยนไปตามศาลเจ้าพ่อหลักเมืองซึ่งปัจจุบันมีการสร้างแบบศิลปะจีนแล้ว สิ่งที่น่าสนใจในศาลเจ้าพ่อหลัก เมืองที่ตลาดสามชุกมีประติมากรรมรูปเคารพศิลปะจีนเข้ามาผสมผสานแล้ว รูปแบบที่สอง การจัดการแบบมี ส่วนร่วม อาคารที่มีความโดดเด่น เป็นอาคารที่อยู่และทำการค้ารูปแบบหลังศิลปะรัชกาลที่ 5 มีอาคารแบบ เรือนตลาดสด เรือนเดี่ยว เรือนแถวยาวต่อเนื่อง และเรือนพักอาศัย มีการจัดพิพิธภัณฑ์บ้านขุนจำนง จินารักษ์ บ้านพุทไธ มีส่วนร่วมกันประเมินคุณค่านำเอาทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่รักษาไว้ ส่งเสริมให้ชุมชนโดดเด่นขึ้น โดยมีรางวัลระดับโลก ระดับชาติเป็นตัวชี้วัด ประเด็นนี้จึงเป็นตัวอย่างการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ที่บ่งบอกถึง การจัดการมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จเป็นโมเดลที่ชุมชนอื่น ๆ ควรนำไปศึกษา รูปแบบที่สาม การจัดแบบมี ส่วนร่วมทรัพยากรทางศิลปะอีกรูปแบบหนึ่ง ที่นำเอาทุนทางวัฒนธรรม ที่เป็นเรื่องราวจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จากเหตุการณ์สำคัญของบุคคลสำคัญ ในอดีตที่ผ่านมา เพื่อประเมินคุณค่า จากนั้นนำเสนอรูปแบบทางศิลปะ

เป็นภาพเขียน โดยภาพเขียนนี้เขียนขึ้นในพื้นที่อนุรักษ์ ผู้มีส่วนร่วมกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มเฉพาะด้าน คือ คณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุกเชิงอนุรักษ์ เจ้าของบ้าน สถาบันที่มีการเรียนการสอนทางด้านศิลปะ เอกชน ทั้งสามประเด็นสอดคล้องกับ การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท เป็นการให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องโดยใช้ความพยายามหรือทรัพยากรในส่วนของตนเองต่อกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนา ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ ประชาชนที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมพัฒนา ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความ พยายามบางอย่างส่วนตัว ความคิดความรู้ ความสามารถแรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เงินวัสดุในกิจกรรม พัฒนา (ปรัชญา เวสารัชช์, 2528) สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องทิศทางการพัฒนาตลาดเก่าในเชิงอนุรักษ์เพื่อ รองรับประชาคมอาเซียน (พิชัย สดภิบาล, 2565) สอดคล้องกับเรื่อง การจัดการศิลปกรรมนิทัศน์ “7 สิ่งที่ต้อง เรียนรู้จากกลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนในการมีส่วนร่วมในสังคม (พิชัย สดภิบาล, 2567) และสอดคล้องกับ เรื่องข้อเสนอแนะการบริหารจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกเพื่อรองรับ AECอย่างยั่งยืน เสนอว่าหน่วยงาน ราชการให้การสนับสนุนในพื้นที่ ทั้งหน่วยราชการในพื้นที่นอกพื้นที่ รวมทั้งเอกชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ เอกชน นอกพื้นที่ โดยที่หน่วยงานทั้งหมดจะต้องให้ความร่วมมือกัน มีการประชุมร่วมกันกำหนดนโยบายการจัดการ (วันชัย แก้วไทรสุน, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรทางศิลปะ กรณีมีส่วนร่วม ร่วม ในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ในตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 12 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

องค์ความรู้ใหม่มีกระบวนการ ดังนี้

วิธีการ: เริ่มจากประชาชนในชุมชนร่วมกันศึกษาประวัติความเป็นมา ความสำคัญของพื้นที่ ค้นหา ทรัพยากรทางศิลปะ ใช้เครื่องมือประเมินคุณค่า เป็นเครื่องมือที่จะทำงานร่วมกัน

ผลลัพธ์: ร่วมกันสร้างความเข้าใจร่วมกันที่จะนำไปบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

หลักการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล และใช้หลักการกลยุทธการมีส่วนร่วม 7 ข้อ

ประโยชน์: ช่วยให้คนในชุมชนและผู้มีส่วนร่วมมีความสามัคคี การทำงานที่เกื้อกูลกัน รักในผลงานที่ร่วมปฏิบัติ ชุมชนมีรายได้จากผลงานของกิจกรรม มีสุนทรีย์ มีความรู้ความเข้าใจในมรดกวัฒนธรรมของชุมชน

ผลลัพธ์: รูปแบบการจัดทรัพยากรทางศิลปะ นำมาใช้ประโยชน์ ทำให้ทรัพยากรมีความยั่งยืน ชุมชนมีความสุขและชุมชนมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรพัฒนาเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกในเรื่องการจัดการทรัพยากรทางศิลปะหรือมรดกทางศิลปะ โดยเน้นกลุ่มคนรุ่นใหม่เพื่อมาทดแทนกลุ่มคนรุ่นเก่า และนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยดำเนินการจัดการให้เข้ากับยุคปัจจุบัน

1.2 ควรสนับสนุนการจัดการทรัพยากรทางศิลปะกรณีให้ผู้มีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นจากของเดิมที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรม เพราะว่ยังมีทรัพยากรอีกหลายอย่างที่ต้องการจัดการฟื้นคืนชีวิตให้ตลาดยั่งยืนต่อไป

1.3 ควรระดมผู้มีส่วนร่วมเฉพาะด้านทางศิลปะ เพื่อนำเสนอแนวคิดในการค้นหาทรัพยากรทางศิลปะในชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการทรัพยากรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยศึกษาทรัพยากร เพื่อศึกษาทางด้านวัฒนธรรมโดยเฉพาะ เช่นสินค้าที่มีการค้าขายตั้งแต่เริ่มเป็นตลาดจนถึงปัจจุบัน หรืออาจจะเริ่มภายหลังแต่มีความโดดเด่นโดยเฉพาะ เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่วิเคราะห์รูปแบบสินค้าประเภทต่าง ๆ วิเคราะห์หาทรัพยากรที่โดดเด่น หาอัตลักษณ์เพิ่มขึ้นเพื่อการจัดการที่ยั่งยืนและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวดึงดูดผู้สนใจเฉพาะทางเพิ่มขึ้น และยังเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2.2 การวิจัยแนวทางการจัดการรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วให้ยั่งยืน เพราะจากการลงพื้นที่ทรัพยากรทางศิลปะบางส่วนเมื่อผ่านการประเมินผล ผ่านระยะเวลาออกไปขาดกลยุทธที่จะดูแลรักษาบริหารจัดการให้คงสภาพยืนยาวทางด้านวัตถุสิ่งของ ทางด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ขาดตอน เช่นผู้อธิบายในพิพิธภัณฑ์ บ้านพุดได้ รูปแบบสไตล์อาคารในตลาด เป็นต้น

2.3 วิจัยเพิ่มเติมในสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ไม่ใช่เฉพาะทางด้านศิลปะ ทางด้านวัฒนธรรมควรศึกษาองค์ประกอบทางด้านอื่น ๆ ให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดูแลองค์รวมของตลาดให้ยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การช่วยกันดูแลเรื่อง การเกิดเพลิงไหม้ เพราะว่อาคารร้านค้าทั้งหมดเป็นอาคารไม้ ควรมีเครื่องดับเพลิงในพื้นที่ และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการดูแลรักษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

สุนทรภู์.(2512).**โครงนิราศสุพรรณ**.กรุงเทพฯ: ศิวพร.

ธนิช เลิศชาญฤทธิ. (2554). **การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรรณงาม เก้าธรรมสาร, ปรีดา คงแป้น. (2552). **ย้อนมอง...สามชุกตลาดร้อยปี...กว่าจะถึงวันนี้**. มปป.

พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา, สมหมาย แจ่มกระจ่าง. (2555). **การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม: การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออก**.วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 8(1), 33–46.

พิชัย สดภิบาล. (2565). **ทิศทางการพัฒนาตลาดเก่าในเชิงอนุรักษ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารการพิมพ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

พิชัย สดภิบาล. (2567). **การจัดการศิลปกรรมนิทัศน์ “7 สิ่งที่ต้องเรียนรู้จากกลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนในการมีส่วนร่วมในสังคม” (ฉบับปฐมฤกษ์)**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล. (2556). **ศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมองค์กรชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี**.รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รุจ รัตนพาหุ. (2547). **แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันชัย แก้วไทรสุน. (2559). **การบริหารจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกเพื่อรองรับ AEC อย่างยั่งยืน**. ใน **รวมบทความศิลปะและการบริหารศิลปวัฒนธรรม** (น. xx-xx). กรุงเทพฯ: องค์สาบายดี.

วนิดา พึ่งสุนทร. (2552). **การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน**. กรุงเทพฯ: J-Print.

วิรัช นิภาวรรณ. (2541). **บทบาทขององค์กรในท้องถิ่นต่อการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี**.วิทยานิพนธ์ดุซงึ่บัณฑิต.ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สหทัยา วิเศษ, พระครูโสภณปริยัติสุธี, & คณะ. (2563). **รายงานการวิจัยการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดลำนนา**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา.

สักรินทร์ แซ่กู, ญัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์, & คณะ. (2550). **ย่านตลาด ๑๐๐ ปีสามชุกกับกลไกชุมชนในมิติการอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ: โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ มูลนิธิชุมชนไท, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).

สุพจน์ ตปสีโล (พระใบฎีกา). (2556). **รายงานการวิจัยเรื่องศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมขององค์กรชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพระพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตอุบลราชธานี.

อรุณี จำปานิล. (2550). **ประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2466–2544**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.